

Mână, birjar!

La Iași și București, capitalele celor două principate, un conte ungar, Festetics, făcea afaceri bune pe la 1786, vânzând trăsurii vieneze, frumoase, confortabile și ușoare. Ele înlocuiau vechile butci și carete ale boierilor. În scurt timp, moda trăsurilor lua un așa de mare avânt, încât, ca urmare „a beției de viteză”, Vodă Mavrogheni poruncește, la 6 martie 1787, Agiei (Poliției) „...ca butcile, carele și căruțele să nu mai umble iute pe ulițe, că s-a întâmplat și moarte de om, cum a fost cazul cu Ion Surugiul, când s-a călcat o muiere și a omorât-o cu roata carului, fiind aproape de cunoștință cu vizitii, din blestemata firea lor, obișnuiți fiind a se întrece unul cu altul și a alerga cât pot cu butcile și caretele pe ulița, și fiind pe uliță pururea nelipsit, urdină (circulă) oameni pe jos și călări la trebuința lor, negreșit se pot întâmpla multe ca de-alde acestea. Cu pristavu' să se vestească tuturor; arhierii sau boieri mari să-și înfrâneze vizitiii, să meargă încet pe uliță, priveghind și de o parte și de alta, strigând înainte să se păzească, iar mai vârtos când este buluc, ori să aștepte să se

curețe și să se lărgească locul de a trece, sau să urmeze mergea cu mare liniște și încetinel”. Domnitorul ordona zapciilor și căpitanilor de răspântii al da jos de pe capra pe contravenitor și a-l trimite pe Spătar și pe Aga la Domn să-și ia pedeapsa. Toți sa fie cu privighere, căci și zapcii și căpitanii de răspântie și Aga vor fi răspunzători.

S-au schimbat domnii, dar circulația rămânea tot grea. Aceasta îl face pe Alexandru Moruzi, la 1801, să promită vizitiilor: „bătaie strașnică și trimiterea la ocnă”. Degeaba! Marele logofăt Alecu Balș aflat la Paris, ajuns cu trăsura pe „Avenue des Champs-Élysées”, își pierde răbdarea când trebuie să țină rândul cu „un nesfârșit șir de trăsuri”. Înfuriat, îi spuse vizitiului său: „Da, spune-i polițistului cela că sunt eu, marele logofăt Alecu Balș, să ne lase sa trecem înainte”. Dar cum polițistul nu-l băgă în seamă, el se ridică puțin în trăsură și strigă pe franțuzește că „vrea să treacă înainte fiindcă el e logofătul Alecu Balș”. Căpătă un răspuns care pe românește ar suna: „Mai tacă-ți fleanca”. Logofătul se făcu „verde la față” și trântindu-se în fundul trăsurii spuse: „Mi se pare că se obrăznicește! Zi-i să tacă, că acuș îl pocnesc cu ciubucul în cap!”

Nici peste 50 de ani, nu se făcuseră mari progrese. Este nevoie de un regulament, în 1866, care „interzicea cotropirea trotuarelor care trebuiau să rămână accesibile numai pietonilor și legarea cailor în fața prăvăliilor, iar „oprirea trăsurilor să se facă numai pe partea dreaptă, iar birjele să staționeze în așteptarea mușteriiilor în piețe anume indicate”. Doi ani mai târziu se dau „carnete de circulație semnate de notabilii mahalalelor”, iar birjarul trebuia să „adeverească dacă este capabil de a conduce o trăsură”. Spre sfârșitul secolului XIX, brambureala pe străzile și noile bulevarde era de nedescris. Abia la 17 decembrie 1906 se introduce „Regulamentul Poliției rulajului și circulației pe căile publice”.

Spicuim din el: „Orice birjar este obligat a nu eși mergând pe stradă din rândul ce trebuie să ție tot timpul pe dreapta”, „a nu astupa drumul oprindu-se pe stradă sau pe dinaintea

cârciumilor ori altor asemenea stabilimente”, „a nu merge pe stradă decât la tropăitul cailor”, a cumpăni caii cel puțin cu 25 de pași când un om s–ar afla trecând drumul în curmeziși, sau când birjea trece pe la capătul unei alte strade, ca să nu lovească pe nimeni; la urmarea contrarie, birjarul va fi pedepsit după gravitatea faptului conform legii”. Și un articol care amintește de circulația de astăzi: „Orice birjar se va găsi beat va fi arestat de cel dintâi agent polițienesc și când se va dovedi beat pentru a treia oară, i se va ridica dreptul de a mai conduce caii pe viitor”.

Cum arătau birjarii?

„Erau eleganți, îmbrăcați cu haine lungi de catifea, încinși cu brâie înalte de diferite culori”... Erau excelenți conducători ai trăsurilor. Birjarii își aveau starostele lor de care ascultau. Unii dintre ei își cunoșteau așa bine clienții și obiceiurile lor încât nu era nevoie să fie anunțați.

După cel de–al doilea război mondial numărul lor a scăzut, ca și cel al cailor. Vor mai funcționa câteva birje până în 1966. Exact 100 de ani!